

I. Wstęp

Opracowana przez Ministerstwo Gospodarki „Narodowa strategia rozwoju regionalnego na lata 2000 – 2006 zakłada, że Rząd RP będzie zmierzał do wzmocnienia konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałania ich marginalizacji, co ma sprzyjać długofalowemu i zrównoważonemu rozwojowi.

Za priorytetowe uznano:

- ✚ rozbudowę i modernizację infrastruktury,
- ✚ restrukturyzację i odbudowę bazy ekonomicznej,
- ✚ rozwój zasobów ludzkich,
- ✚ wsparcie obszarów wymagających aktywizacji oraz rozwój i współpracę międzynarodową regionów.

Stan negocjacji nad wejściem Polski do Unii Europejskiej wskazuje, że integracja z Unią jest jedynie kwestią czasu.

Musi ten fakt znaleźć się w polityce regionalnej przełożonej na politykę w każdej gminie.

Planując rozwój konieczne jest uwzględnienie trendów występujących w procesach rozwojowych a mianowicie:

- **globalizacji rozwoju** - wymuszającej tworzenie warunków do sprostania konkurencji na rynku krajowym i zagranicznym,
- **ekorozwoju** - prowadzącego w dłuższej perspektywie do jego równoważenia.

Działalność gospodarcza winna uwzględniać zasady ochrony środowiska. Zmniejszenie energochłonności, wodochłonności i materiałochłonności w działalności gospodarczej musi towarzyszyć każdemu programowi rozwojowemu, co prowadzi do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,

- **demokracji** - poprzez realizację decentralizacji zarządzania, tworzenie otwartego i zróżnicowanego społeczeństwa obywatelskiego
- **integrację z Unią Europejską** - zakładając, że Polska może stać się krajem przyspieszonego rozwoju, należy gminę wkomponować w ten proces.

Strategia rozwoju gminy Wołczyn będzie realizowana w bardzo trudnych warunkach. Obserwując tendencje w rozwoju Polski należy założyć, że w ciągu najbliższych lat w istotny sposób nie zostanie ograniczona inflacja, należy liczyć się z kryzysem finansów zarówno w państwie jak

i w gminie. Bardzo duże znaczenie będą miały uwarunkowania wewnętrzne związane z podjętą decyzją o budowie gimnazjum w Wołczynie, co będzie związane z przeznaczeniem olbrzymich środków finansowych na jego realizację a następnie spłatę zaciągniętych na ten cel kredytów. Aby uaktywnić wysokie tempo rozwoju gospodarczego konieczne będzie zwiększenie poziomu oszczędności i ujmowanie w budżecie gminy w każdym roku tylko zadania priorytetowe dla rozwoju gminy. Brak możliwości realizacji innych większych zadań w okresie najbliższych lat może spowodować spowolnienie zakładanego rozwoju. Rozwój gminy Wołczyn będzie również uzależniony od innych uwarunkowań wewnętrznych do których zaliczyć należy:

- ✚ systematyczne zmiany w potencjale demograficznym,
- ✚ barierę finansową – brak środków finansowych w budżecie gminy na realizację zadań rozwojowych,
- ✚ brak wsparcia realizacji zadań przez administrację rządową, wojewódzką i powiatową w związku z deficytem budżetowym.

II. Diagnoza stanu istniejącego.

1. Charakterystyka gminy

Gmina Wołczyn jest położona w północnej części województwa opolskiego, zajmuje zachodnią część powiatu kluczborskiego i sąsiaduje z 7 gminami, z których dwie należą do woj. wielkopolskiego, a pięć do woj. opolskiego.

Gmina graniczy:

- ✎ od północy z gminami Trzcinica i Rychtal (pow. Kępiński, woj. wielkopolskie),
- ✎ od zachodu z gminą Domaszowice (pow. namysłowski, woj. opolskie),
- ✎ od południowego - zachodu z gminą Pokój (pow. namysłowski, woj. opolskie),
- ✎ od południowego - zachodu z gminą Murów (pow. ziemski opolski, woj. opolskie),
- ✎ od południowego - wschodu z gminą Kluczbork (pow. kluczborski, woj. opolskie),
- ✎ od północnego - wschodu z gminą Byczyna (pow. kluczborski, woj. opolskie),

Pod względem wielkości obszaru gmina Wołczyn jest gminą stosunkowo dużą, gdyż jej powierzchnia wynosi 241km², co plasuje ją na 5 miejscu spośród 71 gmin Opolszczyzny. Na terenie gminy znajduje się 1 miasto Wołczyn oraz 20 sołectw.

Gmina leży w przeważającej większości w południowo-wschodniej części Równiny Oleśnickiej. Południowe krańce gminy położone na południe od doliny Stobrawy (Szum, Wierzchy), należą do Równiny Opolskiej. Obie te jednostki (mezoregiony) należą do Niziny Śląskiej (makroregion). Z kolei północne krańce gminy (Komorzno, Szymonków) znajdują się w obrębie Wysoczyzny Wieruszowskiej należącej już do Niziny Południowo-wielkopolskiej (makroregion).

Obszar gminy charakteryzuje się rzeźbą płaskorówninną i lekko falistą o nachyleniu terenu nie przekraczającym 2-3⁰. Dodatkowymi formami rzeźby terenu są wydmy rozciągające się w rejonie wsi Brynica, oraz wały ozów (Rożnów) i pozostałości po wzgórzach morenowych (Skałagi i Szymonków). Najwyżej położony punkt osiąga wysokość 209 m.n.p.m. (Skałagi i Szymonków) natomiast maksymalne obniżenie o rzędnej ok.160 m.n.p.m. znajduje się w rejonie przysiółku Wałda. Deniwelacja gminy wynosi 49 metrów.

Pod względem klimatycznym gmina Wołczyn w całości jest położona w regionie śląsko – wielkopolskim, krainie opolskiej, gdzie przeważają wpływy Oceanu Atlantyckiego nad kontyentalizmem

wschodnioeuropejskim. Klimat charakteryzuje się małymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, wczesną wiosną, ciepłym latem i łagodną, czasami bezśnieżną zimą. Średnia temperatura roczna wynosi 8,2°C, a roczna amplituda temperatury osiąga wartość 18,9°C. Najcieplejszymi miesiącami w roku są: lipiec (17,4°C) i sierpień (17,1°C). Lato klimatyczne jest tutaj stosunkowo długie, trwa bowiem ok. 95 dni (od początku czerwca do 1 - szej dekady września). Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń (-1,5°C), temperatury ujemne osiąga także luty (-0,3°C). Zima termiczna zaczyna się w 3 - ciejk dekadzie grudnia i trwa do połowy lutego (ok. 50 dni). Średnie roczne sumy opadów wynoszą przeciętnie 600 mm. Pokrywa śnieżna na terenie gminy zalega średnio 50 – 60 dni w roku i na ogół rzadko przekracza 20 cm grubości. Okres wegetacyjny trwa ponad 220 dni i należy do najdłuższych w Polsce.

Pod względem hydrograficznym prawie cała gmina Wołczyn znajduje się w dorzeczu Odry, a poszczególne jej rejony są położone na obszarze 6 zlewni. Największą część gminy zajmuje zlewnia Wołczyńskiego Strumienia (ok. 50% powierzchni gminy), a pozostałe zlewnie należą do następujących cieków wodnych: Stobrowa, Czarna Woda, Pratwa, Baryczka i Bogacica. Wody stojące stanowią niewielki odsetek powierzchni gminy. Są to najczęściej stawy bądź zbiorniki p. pożarowe.

Na uwagę zasługują dwa kompleksy stawów: w miejscowości Komorzno oraz w rejonie Wierzbicy Górnej o nazwie Czarny Staw. Są one zagospodarowane, prowadzi się tam hodowlę ryb.

Zbiorowiska leśne występujące na terenie gminy nie tworzą zwartego kompleksu i koncentrują się głównie w północnej i południowej części opisywanego obszaru. Lasy na południu gminy to niewielka część Borów Stobrowskich - wielkiego kompleksu leśnego obejmującego północną część Opolszczyzny. Drugi, zwarty teren leśny rozciąga się pomiędzy miejscowościami Komorzno, Krzywiczyny i Szymonków i lokalnie jest zwany Puszcza Komorzyńską.

Dla ochrony najcenniejszych elementów ekosystemów leśnych na terenie gminy Wołczyn utworzono dwa rezerваты przyrody:

- Komorzno – obszar leśny o powierzchni 3,70ha, drzewostan bukowy o cechach buczyny pomorskiej z domieszką dębu, grabu, sosny i świerka,
- Krzywiczyny – obszar lasu o powierzchni 19,70ha, drzewostan sosnowy z domieszką świerka i różnowiekowego dębu.

Atrakcyjność tych lasów potwierdza 28 zaewidencjonowanych pomników przyrody. W lasach spotyka się liczne populacje zwierzyny grubej w postaci jeleni, saren i dzików. Występuje też zwierzyna drobna: zając,

bażant, kuropatwa, kaczką lis i borsuk. Gniazduje tu także bocian czarny. Ochronie prawnej podlegają również zabytkowe parki podworskie i pałacowe zakwalifikowane jako parki wiejskie.

Liczba ludności w gminie Wołczyn wynosi 15023 mieszkańców (stan na początku 2001r.) z tego w mieście Wołczyn mieszka 6497 osób co stanowi 43% populacji całej gminy. Największymi sołectwami są Wierzbica Górna (1224 mieszk.), Komorzno (802 mieszk.), Krzywiczyny (694 mieszk.) oraz Szymonków (632 mieszk.). Średnia gęstość zaludnienia jest stosunkowo niewielka i wynosi 62 os./km² (o połowę mniejsza niż w Polsce i w województwie opolskim). W gminie występuje nieznaczna przewaga ilościowa kobiet. Na 100 mężczyzn przypada 101 kobiet, jednak w samym mieście współczynnik feminizacji jest nieco większy gdyż na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet.

Struktura wiekowa ludności gminy przedstawia się następująco:

- ✚ wiek przedprodukcyjny - 27%,
- ✚ wiek produkcyjny - 60%,
- ✚ wiek poprodukcyjny – 13%.

Ludność gminy jest zatrudniona głównie w przemyśle, rolnictwie oraz w sektorze publicznym w sferze nieprodukcyjnej (oświata i wychowanie, kultura i sztuka, ochrona zdrowia, opieka społeczna i administracja samorządowa i in.). Ponadto mieszkańcy gminy znajdują zatrudnienie w handlu, gospodarce komunalnej, budownictwie i transporcie. Działa tutaj także duża ilość prywatnych podmiotów gospodarczych, gdzie najbardziej dynamicznie rozwijającym się działem jest handel. Na uwagę wśród sektora prywatnego zasługuje również przemysł (małe i średnie zakłady wytwórcze i rzemieślnicze) oraz budownictwo (firmy remontowo - budowlane).

Ze względu na rolniczy charakter gminy (65% powierzchni gminy to użytki rolne) na jej terenie istnieje ok. 1000 gospodarstw indywidualnych, wśród których dominują gospodarstwa średnie (5 - 15ha). Szacunkowo pracuje w nich ok. 1,5 tys. rolników i członków ich rodzin.

Jak większość gmin w Polsce, także gmina Wołczyn dotknięta jest problemem bezrobocia. Dane uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku informują, że w gminie Wołczyn na koniec kwietnia 2001r. bez pracy pozostawały 1674 osoby, co stanowi 18,5% ludności w wieku produkcyjnym. W ostatnich latach wskaźnik ten wzrastał, co świadczy o dużych trudnościach występujących na rynku pracy.

2.Przestrzeń gospodarcza

Sieć osadniczą gminy tworzą :

- ➔ miasto Wołczyn zaliczane do grupy miast małych,
- ➔ 21 wsi (20 sołectw) w skład których wchodzi:
 - 23 przysiółki
 - 5 kolonii
 - 4 osady.

(Wsie:

Brynica, Bruny, Brzezinki, Duczów Mały, Duczów Wielki, Gierałcice, Komorzno, Krzywiczyny, Ligota Wołczyńska, Markotów Duży, Markotów Mały, Rożnów, Skałagi, Szum, Szymonków, Świniary Małe, Świniary Wielkie, Wąsice, Wierzbica Dolna, Wierzbica Górna, Wierzchy.

Wsie:

Duczów Wielki i Duczów Mały tworzą jedno sołectwo).

Głównym ośrodkiem osadniczym jest miasto Wołczyn gdzie 2,7% powierzchni zamieszkuje 43% ludności gminy. Z każdym rokiem zwiększa się odsetek ludności, która mieszka w mieście. Miejscowości tworzą układ koncentryczny wzdłuż dróg, promieniście rozchodzących się z miasta. Na zabudowę poszczególnych wsi w przeważającej części składają się zagrody będące składnikiem małych i średnich indywidualnych gospodarstw rolnych. Uzupełnieniem jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zabudowa wielorodzinna związana z funkcjonowaniem byłych państwowych gospodarstw rolnych.

Przeważającymi typami genetycznymi wsi są:

- 🏡 ulicówki (np. Brzezinki, Wierzbica Górna, Wierzbica Dolna, Ligota Wołczyńska),
- 🏡 folwarki (np. Brynica, Duczów Wielki, Świniary Wielkie),

Ponadto występują :

- łańcuchówki np. Wąsice, Wierzchy, Szum,
- wielodrożnice np. Szymonków.

Obecnie w większości wsi układ zabudowy jest mniej lub bardziej regularny, zlokalizowany wzdłuż jednej czy kilku ulic. Generalnie brak jest wykształconych świadomie centrów usługowych integrujących życie w poszczególnych wsiach. Pierwotny układ urbanistyczny miasta Wołczyn kształtował się wzdłuż głównego szlaku komunikacyjnego na kierunku wschód - zachód. Obecna zabudowa miasta pochodzi XIX i XX wieku. W latach 70 i 80-tych zrealizowano w okolicy ulicy Dworcowej i Opolskiej zabudowę wielorodzinną przekraczającą skalą sylwetkę miasta.

Układ zabytkowy w Wołczynie nie wybija się tak mocno jak w innych miastach. Tworzą go zachowana dawna linia obwodowa miasta, szachownicowy układ ulic, szerokość działek budowlanych narzucająca kalenicowy układ. Gmina charakteryzuje się dobrymi warunkami glebowo klimatycznymi do produkcji rolnej za wyjątkiem wsi Wierzchy, Szum, Wąsice i Brynica gdzie występują na ogół gleby słabe piaszczyste. Istotnym atutem gminy jest położenie na trasie linii komunikacyjnych: drogowej (droga krajowa Oleśnica – Kluczbork) i kolejowej (linia kolejowa Kluczbork – Oleśnica – Wrocław). Położenie gminy może być źródłem korzyści z rynków zbytu na produkty rolno-spożywcze i przemysłu rolno - spożywczego.

Przez północną część gminy przebiega tranzytowo linia 400kV relacji Pasikurów – Trębaczew. Odbiorcy energii elektrycznej zaopatrywani są z tzw. Głównego Punktu Zasilania. Łączna moc transformatorów zainstalowanych w gminie wynosi ca 23000kVA. Przez teren miasta biegnie również linia średniego napięcia i jest wykorzystywana dla potrzeb kolei.

Przez teren gminy biegną również trzy gazociągi ziemne wysokiego ciśnienia relacji Odolanów-Szopienice i odgałęzienie do Namysłowa. Poza miastem Wołczyn i przylegającą doń Ligotą Wołczyńską mieszkańcy gminy nie korzystają z gazu przewodowego.

Potrzeby grzewcze gminy pokrywane są ze źródeł lokalnych zarządzanych w większości przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Opolu w której gmina jest udziałowcem. Większość kotłowni przeszła na opalanie gazem lub olejem opałowym, co znacznie obniżyło zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Zlikwidowano również część kotłowni lokalnych .

Abonenci z terenu Wołczyna i okolic są obsługiwani przez automatyczną centralę RSS Samsung o pojemności 2000NN. Sieć abonencka rozwija się sukcesywnie .

System zbierania odpadów na terenie gminy opiera się na powszechnej indywidualnej konteneryzacji (za wyjątkiem Wołczyna gdzie stosuje się system łączony – pojemniki i duże kontenery). Odbiór odpadów odbywa się według ustalonego harmonogramu przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wołczynie. Odpady są wywożone na wysypisko śmieci zlokalizowane w Wierzbicy Górnej.

3.Charakterystyka społeczno-kulturowa

Według stanu na 31 grudnia 2000 roku obszar gminy zamieszkuje 15023 osoby co plasuje ją na 13 miejscu w województwie. Zjawiska demograficzne na terenie miasta i jednostek wiejskich wykazują odmienne przebiegi. Liczba ludności terenów wiejskich stale maleje, wzrasta natomiast ludność w mieście.

Gmina Wołczyn odznacza się korzystniejszymi procesami demograficznymi niż przeciętna gmina województwa opolskiego, decyduje o tym jednak miasto Wołczyn. Na wsi trwa regres postępujący ze zmiennym natężeniem od początku lat 60 – tych. Na ogólną liczbę mieszkańców wynoszącą 15023 osoby, w mieście mieszka 6497 osób (wieś – 8526 osób) – stan na 31.12.2000r. stosunku do 31 grudnia 1995 roku nastąpił spadek ludności gminy o 24 osoby, wzrosła natomiast liczba mieszkańców miasta o 154 osoby. Najintensywniej ludność miasta wzrastała w latach 60 i 70-tych .Na terenie gminy Wołczyn na 100 mężczyzn przypada 101 kobiet, przy czym w mieście przypadają 104 kobiety, na wsi natomiast 98 kobiet. Niewielka liczbowo przewaga mężczyzn występuje w grupie przedprodukcyjnej i produkcyjnej gdzie na 100 mężczyzn przypada 90 kobiet. W grupie ludności poprodukcyjnej liczba kobiet zdecydowanie przewyższa liczbę mężczyzn – na 100 mężczyzn 260 kobiet. Ogólna proporcja płci dla gminy Wołczyn jest bardziej zróżnicowana niż przeciętnie w województwie opolskim, gdzie na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet. Struktura według wieku jest nieco gorsza niż przeciętnie w województwie. Świadczy o tym liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W gminie wskaźnik ten wynosi 75,6 (miasto 69,8), gdy w województwie 66,4. Z danych zawartych w opracowaniach Instytutu Śląskiego w Opolu wynika, że gminę Wołczyn zamieszkuje zdecydowanie mniej ludności autochtonicznej niż w innych regionach województwa opolskiego. Stan ten jest następstwem procesów migracyjnych jakie dokonały się na obszarze Ziemi Zachodnich w końcowej fazie działań wojennych 1945 roku i po zakończeniu wojny, w wyniku zmian granic państwowych. Gminę Wołczyn zamieszkuje około 1700 autochtonów z czego około 3,5% w mieście i 16,5% na terenach wiejskich, gdy na terenach wiejskich średnio w województwie wskaźnik ten wynosi około 45%.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku wg. stanu na 30 kwietnia 2001 roku zarejestrowanych było 1674 osoby bezrobotne gdy w 1996 roku liczba ta wynosiła 1211. Stopa natężenia bezrobocia (na 30.04.2001) – stosunek bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym – wynosił 18,5 (w roku 1996 – 14,1), gdy w powiecie wskaźnik ten wynosił

13,8. Podobny wskaźnik jest w Byczynie (19,7) oraz w Domaszowicach, Świerczowie, Pokoju i Namysłowie.

Stopa bezrobocia dla powiatu kluczborskiego – 20,1. Około 70% zatrudnionych w Wołczynie dojeżdża do pracy z terenów wiejskich gminy. Szacuje się, że z gminy Wołczyn do pracy poza jej granice administracyjne dojeżdża około 350 osób, głównie do miejsc pracy w Kluczborku.

Do pracy na terenie gminy, z poza jej terenu dojeżdża około 120 osób.

Na terenach wiejskich aż około 75% ludności pracuje w sekcji rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo – przeciętnie przypada około dwie osoby na jedno gospodarstwo rolne. W mieście zdecydowanie najwięcej bo około 37% pracuje w sekcji działalności produkcyjnej. W wyniku dokonujących się przemian systemowych w gospodarce, a w szczególności postępującym od początku lat 90 – tym procesem urynkowania gospodarki, uwidoczniły się tendencje do ograniczenia wielkości zatrudnienia.

Funkcja przemysłowa gminy reprezentowana jest przez sektor publiczny i drobne zakłady rzemiosła produkcyjnego. Zdecydowana większość zakładów zlokalizowana jest na terenie miasta. Największymi zakładami są: Śląska Fabryka Drożdży i Huta Szkła. Koncentracja terenów spełniających funkcje produkcyjne występuje w południowej części miasta, wzdłuż linii kolejowej. W strukturze gałęziowej dominuje przemysł rolno spożywczy i ostatnio rozwijający się przemysł materiałów budowlanych (kamieniarstwo).

Rolniczy charakter obszaru oraz nieliczne bogactwa naturalne nie sprzyjają lokatom kapitałów.

4. Rolnictwo, ochrona środowiska i infrastruktura.

Według rejestru ewidencji gruntów ogólna powierzchnia gminy wynosi 24051ha.

Użytkowanie gruntów :

- 65% – użytki rolne
- 27% – to lasy
- 8% – pozostałe tereny.

Procent użytkowanych rolniczo gruntów jest bardzo zróżnicowany w różnych miejscowościach i waha się od 22% we wsi Wierzchy do 93% we wsi Świniary Małe. Przeważającymi glebami są gleby gliniaste (często podścielone piaskami), z których największą ilość zakwalifikowano do klas IV – tych i III – ich a pod względem użytkowym do kompleksu 2 – go (pszennego dobrego) i 5 – go (żytniego dobrego). Wśród użytków zielonych dominują łąki i pastwiska średniej jakości stanowiące około 80% tych użytków. Kompleksy leśne występują w kilku rozproszonych zasięgach. Największe zwarte ich obszary spotyka się na peryferyjnych

częściach Gminy, gdzie zajmują znaczną część powierzchni takich wsi jak: Wierzbica Górna, Brynica, Wierzchy, Brzezinki, Skałagi i Komorzno. Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy będący syntetyczną oceną warunków przyrodniczych a wyliczony w punktach wynosi 80,2, gdzie dla województwa wynosi 82,8. Biorąc pod uwagę ten wskaźnik gmina znajduje się na 27 miejscu w województwie i zaliczana jest do gmin, w których przeważają obszary o dobrej jakości do produkcji rolnej. Generalnie, użytki rolne gminy posiadają korzystną ocenę warunków wodnych dla celów produkcji rolnej. Gleby właściwie uwilgotnione i napowietrzane z małymi wyjątkami przeważają we wszystkich wsiach. Najbardziej korzystną ocenę warunków wodnych mają gleby leżące w środkowym (równoleżnikowym) pasie gminy, a szczególnie we wsiach Markotów Duży i Markotów Mały. Gleby podmokłe występują na powierzchni około 19ha głównie we wsi Skałagi i Brzezinki. Znaczny procent użytków rolnych, okresowo podmokłych, zajmują użytki zielone występujące w bezpośrednim sąsiedztwie rzek, które niejednokrotnie są okresowo zalewane, oraz gleby bagienne (torfy i mursze) tworzące się w zagłębieniach terenu – w dolinach w miejscach nieprzepuszczalnych lub o płytkich wodach gruntowych. Największą powierzchnię gleb podmokłych mają takie wsie jak Rożnów (421ha), Szymonków (380ha) i Krzywiczyny (334ha). Grunty rolne z niedoborem wilgoci to przede wszystkim położone na zboczach, w terenie o głębokim poziomie wód gruntowych oraz wytworzone z piasków przepuszczalnych. Największą ilość gleb posiadających okresowy niedobór wilgoci mają wsie: Szymonków, Krzywiczyny i Skałagi, przez które ciągnie się pas wzniesień, oraz wsie położone na południu na wyższych terasach doliny rzeki Stobrawy.

Największy procent użytków rolnych o niedoborze wilgoci ma wieś Wierzchy a następnie Wierzbica Górna i Wąsice. W gminie Wołczyn największą powierzchnię zajmują gleby typu pseudo – bielcowego wytworzone z glin pylastych lekkich i średnich. Zajmują one rozległe przestrzenie w środkowej strefie gminy z pominięciem dolin. Są to gleby pszenno – buraczane i żytnio bardzo dobre i dobre. Na północy i szczególnie na południu pseudobielicom towarzyszą gleby brunatne o znacznie gorszej jakości zakwalifikowane do kompleksu żytniego słabego i najłabszego. Doliny rzeczne wypełniają utworu aluwialne o składzie mechanicznym glin lekkich i średnich pylastych oraz piasków różnych grup mechanicznych. Wytworzyły się z nich mady, gleby brunatne deluwialne oraz czarne ziemie. W miejscach nadmiernie uwilgotnionych, w dolinach występują gleby bagienne (torfowe, mułowo – torfowe oraz mady glejowe).

Na terenie gminy istnieją gospodarstwa prywatne, spółdzielcze

i spółki utworzone na bazie dawnych gospodarstw państwowych. Gospodarstwa prywatne i spółdzielcze stanowią sektor prywatny i posiadają we władaniu 63% użytków rolnych (rolnicy indywidualni – 57%, RSP – 6%).

Sektor publiczny posiada 37% użytków rolnych (spółki). Na terenie gminy są 4 rolnicze spółdzielnie produkcyjne (w tym jedna w likwidacji). W wyniku przekształceń pgr-ów powstały spółki stanowiące sektor publiczny.

Zaopatrzeniem w środki do produkcji rolnej zajmuje się GS Wołczyn, CHEMPEST oraz prywatni handlowcy.

Na terenie gminy Wołczyn wszystkie jednostki osadnicze objęte są systemami zbiorowego zaopatrzenia w wodę (za wyjątkiem kilku przysiółków i osad). Źródłem wody dla wodociągów zbiorowych są wody podziemne czwartorzędowego poziomu wodonośnego charakteryzujące się na ogół ponadnormatywną zawartością żelaza i manganu w związku z czym ujmowane wody z tego poziomu poddawane są uzdatnianiu w układach klasycznych przez napowietrzanie, filtrację i chlorowanie.

Śląska Fabryka Drożdży w Wołczynie posiada dwa ujęcia wód powierzchniowych na rzece Wołczyński Strumień i Kanał Młynówka. Wody powierzchniowe zużywane są do rozcieńczania ścieków poprodukcyjnych wykorzystywanych rolniczo przez Śląską Fabrykę Drożdży.

Na terenie gminy tylko miasto Wołczyn posiada zorganizowany system odprowadzania ścieków, z którego korzysta 95% jego mieszkańców.

Miasto posiada system kanalizacji rozdzielczej. Wody opadowe odprowadzane są kanalizacją deszczową do istniejących rowów i wód powierzchniowych, a ścieki sanitarne istniejącą kanalizacją sanitarną na mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię ścieków. Pozostałe miejscowości w gminie nie posiadają zorganizowanego systemu odprowadzania ścieków. Ścieki z gospodarstw indywidualnych odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych i okresowo opróżniane. Niewielkie oczyszczalnie ścieków należą do sektora publicznego i znajdują się w Wierzbicy Górnej, Rożnowie i Brzezinkach.

Stan zasobów mieszkaniowych w gminie (dane z 1994r.) wynosił:

- 4449 mieszkań w tym 2101 w mieście
- 15877 izb w tym 6991 w mieście
- 291,2 tys.m² powierzchni użytkowej mieszkań w tym 118,8 tys.m² w mieście.

W stosunku do roku 1978 sytuacja mieszkaniowa ulegała stopniowej poprawie. Szacuje się że obecnie kształtuje się ona na poziomie 1994r.

Zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań z 62,1m² do 65,5m², zmniejszyło się zagęszczenie osób na 1 izbę z 1,15 do 0,95 zwiększyła się liczba izb w mieszkaniu z 3,39 do 3,57, zmalała przeciętna liczba gospodarstw domowych z 1,41 do 1,07. Oznacza to, że w 1995 roku deficyt mieszkań mierzony samodzielnością zamieszkiwania (1 rodzina na 1 mieszkanie) wynosił 310 mieszkań i szacuje się, że pozostaje obecnie na tym samym poziomie. W latach 1978 – 94 liczba mieszkań w mieście wzrosła o 39,1%, a na wsi tylko o 2,6%. Na tle województwa gmina ma lepszy wskaźnik jedynie w odniesieniu do przeciętnej liczby gospodarstw domowych na mieszkanie i tym samym przeciętnej liczbie osób w mieszkaniu. W mieście dominują mieszkania wybudowane po 1970 roku (50,1%) a na wsi wybudowane przed 1945 rokiem (69,9%).

Od roku 1994 wskaźniki nie uległy większym zmianom.

Na terenie gminy jest jedenaście szkół podstawowych, trzy gimnazja oraz dwa przedszkola. W roku szkolnym 2001/2002 do szkół podstawowych uczęszczało 1313 a do gimnazjów 404 dzieci. Gimnazja osiągnęły pełny stan organizacyjny – trzy roczniki szkolne.

Na terenie gminy znajduje się Zakład Opiekuńczo – Leczniczy, trzy niepubliczne Zespoły Opieki Zdrowotnej w Wołczynie, wiejskie ośrodki zdrowia oraz 3 apteki. Na terenie gminy znajduje się dom pomocy społecznej z 69 miejscami mieszkańcami.

W warunkach gospodarki rynkowej poziom obsługi w zakresie handlu, gastronomii i rzemiosła reguluje popyt. Sfera działalności gospodarczej wykazuje największą dynamikę. Rozmieszczenie usług bytowych ocenia się jako zadawalające.

Na terenie gminy Wołczyn funkcjonują następujące placówki i obiekty kultury i religii:

- 16 kościołów w tym 2 ewangelickie i 1 zielonoświątkowy
- miejsko-gminny ośrodek kultury
- kino
- miejsko-gminna biblioteka publiczna i 5 punktów filialnych
- świetlice wiejskie i świetlice w obiektach OSP.

Obiektami sportowymi na terenie gminy są:

- stadion sportowy w Wołczynie
- basen kąpielowy otwarty w Wołczynie
- korty tenisowe w Wołczynie
- boiska sportowe ogólnodostępne i szkolne boiska na terenie wsi i miasta.

Na terenie miasta zlokalizowana jest jedna stacja benzynowa, stacja diagnostyki i rejestracji pojazdów, zakłady rzemieślnicze branży motoryzacyjnej oraz parkingi dysponujące około 100 miejscami postojowymi.

III. Uwarunkowania rozwoju

Uwarunkowania zewnętrzne

1. Położenie gminy w regionie rolno-leśnym województwa opolskiego,
2. Położenie gminy między aktywnymi gospodarczo aglomeracjami górno i dolnośląską,
3. Położenie w sąsiedztwie ośrodka powiatowego jakim jest miasto Kluczbork.

Uwarunkowania wewnętrzne

1. Uwarunkowania wynikające z występowania: obiektów i terenów chronionych, lasów ochronnych i drzewostanów nasiennych wyłączonych nadrzędnej funkcji badawczej, terenów ochrony bezpośredniej i pośredniej zasobów źródeł i ujęć wody, zespołu staromiejskiego w granicach miasta, zabytków architektury budownictwa, techniki, parków i cmentarzy, strefy ochrony archeologicznej, gruntów rolnych wysokich klas gleb organicznych, lasów, obszarów udokumentowanych złóż kopalin, terenów podlegających ochronie przed hałasem, wibracjami i działaniem pola elektromagnetycznego urządzeń i linii energetycznych wysokich napięć, terenów ochrony sanitarnej cmentarzy, terenów dróg publicznych,
2. Uwarunkowania środowiskowe i przyrodnicze wynikające z przepisów prawa miejscowego,
3. Uwarunkowania środowiskowe i przyrodnicze,
4. Uwarunkowania hydrogeologiczne,
5. Uwarunkowania wynikające z istniejących zagrożeń środowiskowych,
6. Uwarunkowania demograficzne,
7. Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne,
8. Uwarunkowania kulturowe,
9. Uwarunkowania rozwoju sfery produkcyjnej,
10. Uwarunkowania w sferze gospodarki rolnej i żywnościowej,
11. Uwarunkowania rozwoju komunikacji,
12. Uwarunkowania rozwoju gospodarki wodno-ściekowej,
13. Uwarunkowania rozwoju elektroenergetyki,

14. Uwarunkowania rozwoju gazownictwa, ciepłownictwa, telekomunikacji i energetyki,
15. Uwarunkowania usuwania odpadów,

IV. Identyfikacja podstawowych problemów do rozwiązania

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu istniejącego, analizy uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych zidentyfikowano podstawowe problemy rozwoju gminy które winny być zmodyfikowane po analizie oczekiwań społecznych.

SILNE STRONY GMINY

- ✘ wysoka jakość i konkurencyjność wyrobów Śląskiej Fabryki Drożdży w Wołczynie,
- ✘ wysoki wskaźnik i wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ✘ dostęp do zasobów wód podziemnych dobrej jakości oraz złóż solanek termalnych,
- ✘ rezerwy terenów przeznaczonych pod lokalizację funkcji przemysłowych w mieście,
- ✘ dogodne położenie w układzie sieci komunikacyjnych,
- ✘ korzystna struktura użytkowania zapewniająca równowagę biocenozy,
- ✘ stosunkowo niewielkie zanieczyszczenie środowiska,
- ✘ zasilanie wsi w wodę z sieci wodociągowej,
- ✘ możliwość rozbudowy sieci gazowniczej w oparciu o przebiegający przez gminę gazociąg wysokoprężny,
- ✘ dobra baza do rozwoju przemysłu przetwórczego,
- ✘ różnorodność przyrodniczo-krajobrazowa i atrakcyjne tereny do rozwoju turystyki i agroturystyki,
- ✘ wysoka aktywność lokalnej palcówki kulturalnej.

SŁABE STRONY GMINY

- ✘ deformacja struktur demograficznych na wsi,
- ✘ starzenie się ludności szczególnie ludności wsi,
- ✘ odpływ ludności,
- ✘ brak obwodnicy miejskiej w ciągu drogi krajowej,
- ✘ wysokie bezrobocie,
- ✘ znaczne zużycie techniczne budynków mieszkalnych i niski stan technicznego wyposażenia mieszkań w instalacje i urządzenia,
- ✘ niski poziom wykształcenia ludności,
- ✘ brak palcówki kształcenia ponadgimnazjalnego,

- ✘ deficyt mieszkań,
- ✘ niższa niż przeciętna w województwie aktywność gospodarcza mieszkańców,
- ✘ rozdrobnienie indywidualnych gospodarstw rolnych,
- ✘ brak rodzimego kapitału inwestycyjnego,
- ✘ duża ilość osób pracujących w rolnictwie indywidualnym,
- ✘ trudność w realizowaniu bieżących płatności podatkowych,
- ✘ brak zorganizowanego systemu oczyszczania ścieków na terenach wiejskich,
- ✘ znaczny stopień wypełnienia miejsko-gminnego wysypiska śmieci,
- ✘ uciążliwość terenów przemysłowych i terenów przeznaczonych pod rolnicze wykorzystanie ścieków,
- ✘ brak możliwości retencjonowania wód powierzchniowych,
- ✘ słaby stan bazy sportowo-rekreacyjnej.

SZANSE ROZWOJU GMINY

- ✘ wejście Polski do Unii Europejskiej i możliwość uczestnictwa gminy w tym procesie,
- ✘ współpraca międzynarodowa, międzyregionalna i międzygminna,
- ✘ kontakty zagraniczne umożliwiające zwiększenie napływu kapitału zagranicznego i krajowego wspierającego inwestycje,
- ✘ istniejąca sieć drogowa i kolejowa,
- ✘ wykorzystanie kontaktów międzynarodowych i regionalnych dla rozwoju turystyki i agroturystyki,
- ✘ rolnictwo jako baza do rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego,
- ✘ wykorzystanie źródeł termalnych.

ZAGROŻENIA DLA ROZWOJU GMINY

- ✘ dalszy wzrost bezrobocia
- ✘ stagnacja gospodarcza
- ✘ silna konkurencyjność sąsiednich ośrodków miejskich
- ✘ utrzymujący się niski poziom wykształcenia społeczeństwa
- ✘ słaby postęp w zakresie rozbudowy przetwórstwa rolno-spożywczego
- ✘ słaby napływ kapitału z zewnątrz
- ✘ słaba aktywność gospodarcza ludności
- ✘ brak kapitału własnego ludności i rodzimych przedsiębiorców.

GŁÓWNE KRYTERIA ROZWOJU GMINY

1.GMINA WYKSZTAŁCONEGO SPOŁECZEŃSTWA

Aby sprostać wyzwaniom globalizacji życia i silnej konkurencyjności należy szczególny nacisk położyć na poziom wykształcenia społeczeństwa. Obecna sytuacja w tym zakresie jest zła zwłaszcza dotyczy to liczby osób z wyższym wykształceniem. Niepokojącym symptomem jest fakt kończenia edukacji na szkole podstawowej czy zawodowej. Wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem, powszechność wykształcenia średniego a także stworzenie kształcenia ustawicznego przygotowującego do pracy zawodowej i wykonywania coraz to bardziej skomplikowanych czynności jest podstawowym warunkiem powodzenia.

2.GMINA OTWARTA NA ŚWIAT I SĄSIADÓW

Zdolność do uczestnictwa w procesach europejskich i światowych będzie w najbliższym czasie wyznacznikiem możliwości rozwoju. Współpraca na wielu płaszczyznach służyć będzie wzajemnemu poznaniu i zbliżeniu do poziomu cywilizacji krajów wysokorozwiniętych. Współpraca prowadzi do wymiany myśli oraz podniesie poziom zorganizowania zaspokajając aspiracje mieszkańców. Specjalną uwagę należy zwrócić na przygotowanie gminy do integracji z Unią Europejską. Proces ten wymaga wiele działań informacyjnych, edukacyjnych także technicznych. Należy zwrócić uwagę na kontakty indywidualne oraz pomiędzy instytucjami gospodarczymi i kulturalnymi. Koniecznością staje się znajomość minimum jednego języka obcego przez większość społeczeństwa. W procesie rozwoju należy wykorzystać doświadczenia zdobyte podczas pobytu mieszkańców gminy w państwach zachodnich. Dobre stosunki z gminami Nadrenii-Palatynatu a szczególnie z partnerską gminą Hassloch oraz z innymi partnerami zagranicznymi powinny zaowocować większym zainteresowaniem kapitału zagranicznego i stanowić pomost do Unii Europejskiej

3.GMINA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zasada zrównoważonego rozwoju musi towarzyszyć wszystkim działaniom w obrębie celów strategicznych rozwoju. Dla zapewnienia wzrostu gospodarczego niezbędna jest ochrona przyrody i poprawa środowiska przyrodniczego. Niezbędne jest podnoszenie świadomości społecznej a zwłaszcza wskazywanie na współzależność pomiędzy zrównoważonym rozwojem a interesem ekonomicznym i gospodarczym.

Ukierunkowanie działań na podnoszenie standardu życia wymaga aby każdemu procesowi gospodarczemu towarzyszyła analiza ekonomiczna oraz uwzględnienie zagadnień ochrony przyrody. Rozwojowi gospodarczemu muszą towarzyszyć również procesy poprawiające warunki życia. Za najważniejsze należy uznać dostępność miejsc pracy, zwiększenie bezpieczeństwa publicznego oraz dostępność mieszkań. Cele służące poprawie konkurencyjności to rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz ochrony środowiska szczególnie wyeliminowanie uciążliwości spowodowanej rolniczym wykorzystaniem ścieków.

4.GMINA NOWOCZESNEJ GOSPODARKI

Rozwój gospodarki może być źródłem nowych miejsc pracy. Doceniając kluczową rolę jaką odgrywają w świecie małe i średnie przedsiębiorstwa konieczne jest uczynienie z tego zagadnienia celu strategicznego. Zadaniem samorządu jest tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, rozwoju handlu i usług poprzez tworzenie korzystnego prawa szczególnie podatkowego.

5.GMINA EFEKTYWNEGO ROLNICTWA I NOWOCZESNEJ WSI

Gmina Wołczyn jest gminą rolniczą. Jest to szansa dla części gminy do uczynienia z pracy na roli źródła utrzymania. Niezbędne są głębokie zmiany związane z wielkością gospodarstw zorganizowaniem nadmiaru siły roboczej (zbędnej w rolnictwie) tworząc instytucje obsługi rolnictwa (usługi, handel, drobna wytwórczość) tworzenie przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego i zakładów rzemieślniczych. Jedną z metod realizacji tych celów może być realizacja programu odnowy wsi. Program ten pozwala na pobudzenie i wykorzystanie aktywności społeczności rolniczych. Podstawowym celem jest stworzenie warunków do likwidacji zapóźnień cywilizacyjnych.

PRIORYTETOWE ZADANIA **DO REALIZACJI W LATACH 2001-2015**

1. budowa gimnazjum z salą gimnastyczną w Wołczynie,
2. rozbudowa gminnego wysypiska śmieci,
3. pozyskanie inwestora i kapitału pozwalającego wykorzystać źródła termalne,
4. rozbudowa sieci kanalizacyjnej w mieście Wołczyn oraz budowa oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich,
5. budowa sieci gazowniczej na terenach wiejskich,
6. modernizacje i remonty dróg,
7. budowa obwodnicy wokół miasta,
8. budowa zbiornika retencyjnego,
9. budowa kaplicy cmentarnej w Wołczynie,
10. utworzenie szkoły średniej ogólnokształcącej,
11. rozwój turystyki i agroturystyki,
12. modernizacja basenu i szatni przy basenie,
13. modernizacja i budowa stacji transformatorowych, linii energetycznych oraz oświetlenia ulicznego,
14. restrukturyzacja rolnictwa,
15. ochrona gleb wysokiej jakości bonitacyjnej przed degradacją i zmianą sposobu użytkowania,
16. rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego,
17. rozwój funkcji okołorolniczych,
18. zagospodarowanie zespołów pałacowo – dworskich na cele użytkowe,
19. kontynuowanie uzbrojenia terenów pod budownictwo jednorodzinne,
20. tworzenie warunków do rozwoju zakładów produkcyjnych, usługowych, drobnej wytwórczości i rzemiosła,
21. docieplanie budynków i ekonomiczne gospodarowanie ciepłem.

PRIORYTETOWE ZADANIA **O ZNACZENIU PONADLOKALNYM**

1. dofinansowanie budowy gimnazjum wraz z salą gimnastyczną w Wołczynie,
2. budowa obwodnicy miasta Wołczyn w ciągu drogi krajowej oraz modernizacja drogi krajowej,
3. realizacja zbiornika retencyjnego – wielofunkcyjnego,
4. zalesienie gruntów o niskiej wartości użytkowej w ramach granic polno – leśnych,
5. rozbudowa i modernizacja sieci energetycznych,
6. budowa sieci gazowniczej i kanalizacyjnej na terenie gminy,
7. pomoc w pozyskaniu inwestorów spoza gminy chcących uruchomić na terenie gminy zakłady produkcyjne,
8. dofinansowanie budowy wysypiska śmieci,